

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

«ΑΤΖΕΝΤΑ 2030 ΤΟΥ Ο.Η.Ε.: ΣΤΟΧΟΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Στις 10 Μαρτίου 2017, η Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης ζήτησε από την Ο.Κ.Ε., στο πλαίσιο της εφαρμογής της Ατζέντας 2030 του Ο.Η.Ε., τις προτάσεις της σχετικά με τους Στόχους προτεραιότητας για την Ελλάδα.

Η Εκτελεστική Επιτροπή της Ο.Κ.Ε. αποφάσισε να γνωμοδοτήσει επί του παραπάνω θέματος και σύστησε Επιτροπή Εργασίας αποτελούμενη από τους **κ.κ. Γεώργιο Καρανίκα, Γεώργιο Κουράση, Φώτη Κολεβέντη, Ιωάννη Πάϊδα, Γεώργιο Πετρογιάννη και Κωνσταντίνο Μπέση.**

Ως πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας ορίστηκε ο **κ. Γ. Καρανίκας, Αντιπρόεδρος της Ο.Κ.Ε.** Στις εργασίες της Επιτροπής Εργασίας συμμετείχαν ως εμπειρογνώμονες **οι κ.κ. Χαράλαμπος Αράχωβας και Χρήστος Πιέρρος.** Από πλευράς Ο.Κ.Ε. μετείχε επίσης η επιστημονική της συνεργάτις **κα Μαρία Ιωαννίδου,** η οποία είχε και τον επιστημονικό συντονισμό της Επιτροπής.

Η Επιτροπή Εργασίας ολοκλήρωσε τις εργασίες της στις **5 Απριλίου 2017.**

Η Γνώμη εγκρίθηκε από την Εκτελεστική Επιτροπή στις 27/4/2017 και αναμένεται η επικύρωσή της από την Ολομέλεια της Ο.Κ.Ε.

A. Εισαγωγή

Η Ατζέντα 2030, με τους 17 Στόχους για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (Σ.Β.Α.) αποτελεί ένα συνεκτικό και ολοκληρωμένο συνολικό σχέδιο δράσης για τους ανθρώπους, τον πλανήτη και την ευημερία. Ενσωματώνοντας τα αποτελέσματα των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας (Α.Σ.Χ.), οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (Σ.Β.Α.) στοχεύουν την αντιμετώπιση, μέχρι το 2030, των πιο πιεστικών παγκόσμιων προκλήσεων της εποχής μας, εξισορροπώντας τις τρεις διαστάσεις της βιώσιμης ανάπτυξης: οικονομική ανάπτυξη, περιβαλλοντική βιωσιμότητα και κοινωνική ένταξη.

Στην παρούσα φάση, κατά την οποία προωθείται η ιεράρχηση από κάθε χώρα των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης, το Γραφείο Συντονισμού, Θεσμικών, Διεθνών και Ευρωπαϊκών Θεμάτων της Γενικής Γραμματείας της Κυβέρνησης ζήτησε από την Ο.Κ.Ε. να συμμετέχει στη διαδικασία υποδεικνύοντας τους Στόχους που θεωρεί ότι έχουν προτεραιότητα για τη χώρα στο προσεχές διάστημα.

Η Ο.Κ.Ε., ο συνταγματικά κατοχυρωμένος θεσμός του κοινωνικού διαλόγου στη χώρα, χαιρετίζει την πρωτοβουλία της Γενικής Γραμματείας της Κυβέρνησης να ξεκινήσει ήδη από τα πρώτα στάδια έναν ανοικτό διάλογο με στόχο την ενίσχυση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών στη διαμόρφωση της εθνικής στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης.

Το μέγεθος και η σοβαρότητα του εγχειρήματος της Ατζέντας 2030 προϋποθέτει μια πολυμερή δομημένη διαδικασία με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων μερών: των κυβερνήσεων, των κοινοβουλίων, των περιφερειακών και τοπικών αρχών, της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένου του ιδιωτικού τομέα και των πολιτών, ώστε όλοι να συνδιαμορφώσουν και να δεσμευτούν στην ανάληψη δράσεων για την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης.

B. Σύντομη Παρουσίαση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (Σ.Β.Α.)

Στις 25 Σεπτεμβρίου 2015 στην έδρα του Ο.Η.Ε στη Νέα Υόρκη, 193 εκπρόσωποι κρατών και κυβερνήσεων από όλο τον κόσμο δεσμεύτηκαν για την υιοθέτηση 17 Παγκόσμιων Στόχων οι οποίοι αποσκοπούν στην εξάλειψη της φτώχειας, στην προστασία του πλανήτη και στη διασφάλιση κοινωνικής ευημερίας, στο πλαίσιο μιας νέας Ατζέντας Βιώσιμης Ανάπτυξης. Ο καθένας από τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης εξειδικεύεται σε ειδικούς Υποστόχους οι οποίοι θα πρέπει να επιτευχθούν στα επόμενα 15 χρόνια (έως το 2030). Ειδικότερα, οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (Σ.Β.Α.) του Ο.Η.Ε. είναι οι εξής:

1. Μηδενική Φτώχεια
2. Μηδενική Πείνα
3. Καλή Υγεία και Ευημερία
4. Ποιοτική Εκπαίδευση
5. Ισότητα των Φύλων
6. Καθαρό Νερό και Αποχέτευση
7. Φτηνή και Καθαρή Ενέργεια
8. Αξιοπρεπής Εργασία και Οικονομική Ανάπτυξη
9. Βιομηχανία, Καινοτομία και Υποδομές
10. Λιγότερες Ανισότητες
11. Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες
12. Υπεύθυνη Κατανάλωση και Παραγωγή
13. Δράση για το Κλίμα
14. Ζωή για το Νερό
15. Ζωή στη Στεριά
16. Ειρήνη, Δικαιοσύνη και Ισχυροί Θεσμοί
17. Συνεργασία για τους Στόχους

Οι 17 παραπάνω Στόχοι της Ατζέντας 2030 εξειδικεύονται σε συνολικά 169 Υποστόχους.

Γ. Προτεραιότητες στην Ελλάδα

Η ιεράρχηση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης της Ατζέντας 2030 έχει ως σκοπό την πληρέστερη διαμόρφωση και εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών και προγραμμάτων βιώσιμης ανάπτυξης και σίγουρα δεν αποτελεί εύκολο έργο καθώς όλοι οι Στόχοι περιλαμβάνουν ένα κρίσιμο σύνολο Υποστόχων. **Η Ο.Κ.Ε. τονίζει ότι η όποια ιεράρχηση δεν θα πρέπει επ' ουδενί να εκληφθεί ως θεώρηση κάποιων Στόχων ως λιγότερο σημαντικών, αλλά ως μια προσπάθεια αξιολόγησης της προτεραιότητας που μπορεί να έχουν κάποιοι εξ αυτών, στο πλαίσιο της τρέχουσας συγκυρίας αλλά και των μελλοντικών εξελίξεων της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας.**

Σύμφωνα με την πρώτη έκδοση της Έκθεσης *SDG Index and Dashboard*¹ (Ιούλιος 2016) η οποία συγκεντρώνει τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία για όλους τους Σ.Β.Α. στις χώρες που έχουν υιοθετήσει την Ατζέντα 2030, η Ελλάδα κατατάσσεται στην 37^η θέση επί συνόλου 149 χωρών ως προς τη συνολική επίδοση στους Σ.Β.Α. Εξετάζοντας τις επιδόσεις της Ελλάδας (βλ. Παράρτημα), διαπιστώνεται ότι οι 10 από τους 17 Στόχους απεικονίζονται με χρώμα κόκκινο το οποίο αντιστοιχεί στη χειρότερη βαθμίδα απόδοσης, 6 Στόχοι με χρώμα κίτρινο (μεσαία βαθμίδα) και μόνο 1 Στόχος είναι πράσινος, δηλαδή θεωρείται πιθανόν να επιτευχθεί σε ποσοστό μεγαλύτερο του 95%.

Είναι σαφές ότι η εικόνα των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης αντανακλά την πρωτοφανή και πολυδιάστατη κρίση στην οποία η Ελλάδα έχει εγκλωβιστεί τα τελευταία έτη. Μία κρίση, οι επιπτώσεις της οποίας είναι πλέον ορατές σε όλες τις πτυχές της οικονομικής και κοινωνικής ζωής του τόπου.

Την περίοδο 2009-2016, το πραγματικό ΑΕΠ της χώρας απώλεσε σωρευτικά άνω του 25% της αξίας του. Χαρακτηριστικό είναι ότι την τελευταία επταετία η επενδυτική δραστηριότητα στη χώρα μας συρρικνώθηκε σε ονομαστικούς όρους κατά 57,5%, ενώ η κάμψη της δημόσιας και της ιδιωτικής κατανάλωσης ήταν της τάξης του 37,6% και 23,4%, αντίστοιχα. Την ίδια στιγμή, παρά τη βελτίωση του

¹ Sachs, J., Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Durand-Delacre, D. and Teksoz, K. (2016): *SDG Index and Dashboards - Global Report*. New York: Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN).

εμπορικού ισοζυγίου της χώρας, αυτή υπήρξε ανεπαρκής να ανακόψει την ύφεση στην οικονομία, ενώ προκλήθηκε κυρίως από την περιστολή των εισαγωγών, παρά από μια δυναμική ανάκαμψη των εξαγωγών. Ως συνέπεια των εξελίξεων αυτών, η Ελλάδα έχει εισέλθει σε μια ανησυχητική τροχιά αναπτυξιακής απόκλισης από τις υπόλοιπες οικονομίες της Ευρώπης. Ενώ το 2009 το μέσο πραγματικό κατά κεφαλήν εισόδημα στην Ελλάδα αντιστοιχούσε στο 86,1% της ΕΕ-28, πλέον κυμαίνεται μόλις στο 63,3%.²

Εξίσου ανησυχητικές είναι όμως και οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας και στο βιοτικό επίπεδο των πολιτών. Παρά την σταδιακή αποκλιμάκωσή της, η ανεργία κυμαίνεται σήμερα στο απογοητευτικό 23,1%, ποσοστό υπερτριπλάσιο του αντίστοιχου πριν την κρίση, πλήττοντας όλες τις κοινωνικο-οικονομικές ομάδες, κυρίως όμως τις γυναίκες (27,6%) και τους νέους (45%). Οι εξελίξεις αυτές, σε συνδυασμό με την εκτόξευση του αριθμού των μακροχρόνιων ανέργων (820 χιλ. το 2016 έναντι 200 χιλ. το 2009), τη συνεχή επιδείνωση των όρων και των συνθηκών απασχόλησης και τη συστηματική απαξίωση του κοινωνικού κράτους, έχουν επιφέρει ραγδαία υποβάθμιση της ποιότητας ζωής στη χώρα, ωθώντας μεγάλο τμήμα του πληθυσμού στη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Οι αδυναμίες του συστήματος κοινωνικής προστασίας στην Ελλάδα οξύνθηκαν την τελευταία περίοδο με την έκρηξη της προσφυγικής και μεταναστευτικής κρίσης, που ανέδειξε αφενός την ανεπάρκεια πόρων της προνοιακής πολιτικής στη χώρα και αφετέρου το πρόβλημα συνεκτικής και αποτελεσματικής διαχείρισης κοινωνικών προβλημάτων μεγάλου μεγέθους. Η συγκυρία σήμερα στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα προβληματική, καθώς βρίσκεται σε εξέλιξη μια «διπλή κρίση» για την οποία δεν υπάρχουν προηγούμενες υποδομές, τεχνογνωσία και πόροι για την αντιμετώπισή της.

Παράλληλα με την δραματική επιδείνωση των μακροοικονομικών και κοινωνικών δεικτών στη χώρα μας, σημαντικές υπήρξαν και οι επιπτώσεις της κρίσης στη δομή του παραγωγικού συστήματος της χώρας. Ο μαρασμός της παραγωγικής βάσης της χώρας δεν υπονομεύει μόνο τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές διατηρήσιμης

² AMECO και Eurostat. Βλ. επίσης INE ΓΣΕΕ (2017) για μια πιο λεπτομερή παρουσίαση και ανάλυση της εξέλιξης ορισμένων βασικών αναπτυξιακών μεγεθών της ελληνικής οικονομίας.

ανάκαμψης της οικονομίας και απασχόλησης στην Ελλάδα, συντηρώντας τον φαύλο κύκλο ύφεσης, λιτότητας και αστάθειας. Βαθαίνει επίσης και το διαχρονικό έλλειμμα παραγωγικότητας και διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, καθιστώντας την χρηματοπιστωτικά, μακροοικονομικά και αναπτυξιακά εξαιρετικά εύθραυστη.

Εξαίρεση αποτελεί ο τομέας του τουρισμού, ο οποίος τα τελευταία οκτώ χρόνια, έχει επιδείξει θετική ανάπτυξη, μεγάλη εξωστρέφεια σε ένα παγκόσμιο ιδιαίτερα ανταγωνιστικό περιβάλλον και σημαντική συμβολή στην απασχόληση, δημιουργώντας τις συνθήκες με βάση τις οποίες η χώρα μας μπορεί να εξελιχθεί σε οικονομία ποιοτικών υπηρεσιών (όχι μόνο του τομέα του τουρισμού) και να ανατάξει την ανταγωνιστικότητά της, συμβάλλοντας στην ενεργοποίηση και των υπόλοιπων τομέων της οικονομίας.

Είναι προφανές ότι η χώρα χρειάζεται σήμερα ένα ισχυρό σοκ μεγέθυνσης του ΑΕΠ και της απασχόλησης που θα επιτρέψει την επούλωση των πληγών της κρίσης, τη σταθεροποίηση της οικονομίας και τη μετάβασή της σε μια φάση βιώσιμης ανάπτυξης και διαρθρωτικού μετασχηματισμού.

Η δέσμευση επομένως που έχει αναλάβει η χώρα για την υλοποίηση των Σ.Β.Α με την υιοθέτηση της Ατζέντας 2030 δεν πρέπει να θεωρηθεί ως μία τυπική υποχρέωση, αντίθετα **πρέπει να αποτελέσει τμήμα του απαιτούμενου αναπτυξιακού σχεδίου επανεκκίνησης της ελληνικής οικονομίας και εξόδου από την κρίση.**

Βάσει των παραπάνω, η Ο.Κ.Ε. προτείνει την επικέντρωση της εθνικής στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης κατ' αρχήν σε ορισμένους από τους «κόκκινους» Στόχους και Υποστόχους οι οποίοι είναι κρίσιμοι για την έξοδο της χώρας από τη συνεχιζόμενη κρίση και εφόσον βελτιωθούν θα συμπαρασύρουν θετικά και τους υπόλοιπους Στόχους.

Θέτοντας τα ανωτέρω ως βασική προτεραιότητα για τη χώρα, η Ο.Κ.Ε. προτείνει σε πρώτο στάδιο την επικέντρωση της χώρας **στους εξής Στόχους:**

- Στόχος 8 - Αξιοπρεπής Εργασία και Οικονομική Ανάπτυξη

- Στόχος 10 - Λιγότερες Ανισότητες
- Στόχος 7 - Φτηνή και Καθαρή Ενέργεια και
- Στόχος 9 - Βιομηχανία, Καινοτομία και Υποδομές

Επίσης, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί άμεσης προτεραιότητας και **τους εξής Υποστόχους:**

- 3.10 Ουσιαστική αύξηση της χρηματοδότησης στον τομέα της υγείας καθώς και πρόσληψη, ανάπτυξη, εκπαίδευση και διατήρηση υγειονομικού δυναμικού
- 4.7 - Διασφάλιση απόκτησης γνώσεων και καλλιέργειας δεξιοτήτων που χρειάζονται για την προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης
- 6.5 - Εφαρμογή ενοποιημένης διαχείρισης υδάτινων πόρων σε όλα τα επίπεδα
- 12.5 - Ουσιαστική μείωση της παραγωγής αποβλήτων μέσω της πρόληψης, της μείωσης, της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησης
- 14.2 - Ουσιαστική διαχείριση και προστασία των θαλάσσιων και των παράκτιων οικοσυστημάτων
- 16.6 - Ανάπτυξη αποτελεσματικών, αξιόπιστων και διάφανων θεσμών σε όλα τα επίπεδα

Ακολουθεί αιτιολόγηση των παραπάνω επιλογών.

Στόχος 8: Αξιοπρεπής Εργασία και Οικονομική Ανάπτυξη

Ένα ρεαλιστικό σχέδιο βιώσιμης εξόδου της χώρας από την κρίση θα πρέπει να στοχεύει στην επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης και στη δημιουργία και διατήρηση ποιοτικής απασχόλησης μέσα από τη στήριξη της επιχειρηματικότητας, την τόνωση των ξένων και εγχώριων επενδύσεων, την ενεργοποίηση μέτρων τόνωσης της εγχώριας ιδιωτικής δαπάνης, παράγοντες που βραχυχρόνια θα δώσουν την αναγκαία ώθηση για την επανεκκίνηση της οικονομικής δραστηριότητας και μεσομακροπρόθεσμα θα επιτρέψουν τον τεχνολογικό μετασχηματισμό και την αναβάθμιση του παραγωγικού ιστού της οικονομίας. **Στον πυρήνα του**

αναπτυξιακού σχεδίου της χώρας θα πρέπει να βρίσκονται πολιτικές για την επίτευξη διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, τη διασύνδεση των τομέων της οικονομίας και την αναδιάρθρωση του παραγωγικού ιστού της χώρας, με στόχο την ανάπτυξη, τη δημιουργία απασχόλησης τη συνοχή και την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς εργασίας.

Η αύξηση της απασχόλησης και η διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας στην χώρα μας προϋποθέτει την ανάληψη πολυεπίπεδων θεσμικών πρωτοβουλιών που θα αναγνωρίζουν τον κρίσιμο ρόλο της αγοράς εργασίας ως μοχλό οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης για τη χώρα.

Παράλληλα, χρειάζονται σαφείς δεσμεύσεις από το πολιτικό σύστημα και τους κοινωνικούς φορείς στη βάση μιας συμφωνίας που θα αντιλαμβάνεται τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων απασχόλησης ως επένδυση για το μέλλον και μέσο ενίσχυσης της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Απαιτούνται τέλος παρεμβάσεις που θα αποσκοπούν στην προώθηση ενεργητικών πολιτικών στήριξης της απασχόλησης με έμφαση στην συνεχή κατάρτιση και αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, αλλά και στη θεσμοθέτηση φιλόδοξων προγραμμάτων ένταξης των ανέργων στην αγορά εργασίας που θα αναγνωρίζουν το ρόλο της απασχόλησης ως αντι-κυκλικό ανάχωμα και αποτελεσματικό εργαλείο μακροοικονομικής σταθεροποίησης.

Στόχος 10: Λιγότερες Ανισότητες

Η οικονομική κρίση αποτελεί πηγή όξυνσης των οικονομικών ανισοτήτων, που με τη σειρά τους, συμβάλλουν στη διόγκωση άλλων μορφών κοινωνικών ανισοτήτων και διακρίσεων, υποδαυλίζοντας εν τέλει την κοινωνική συνοχή. Υπό αυτές τις συνθήκες, το κράτος πρόνοιας ως κοινωνικός θεσμός έχει διττό ρόλο: αφενός να εξομαλύνει τις υφιστάμενες ανισότητες στην κοινωνία και αφετέρου να εμποδίσει την ανάδυση και ενίσχυση άλλων μορφών ανισοτήτων που υποβαθμίζουν την ποιότητα ζωής.

Στόχος της κοινωνικής και γενικότερα της δημοσιονομικής πολιτικής είναι πρωτίστως ο εντοπισμός των αιτιών αύξησης της κοινωνικής και οικονομικής

ανισότητας και κατόπιν η δημιουργία των κατάλληλων μέσων και πρακτικών που θα οδηγήσουν στην άμβλυνσή της.

Ειδικότερα, πρώτο μέλημα της πολιτικής ηγεσίας αλλά και των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών πρέπει να είναι η αναγνώριση των παθογενειών του ελληνικού κοινωνικού και οικονομικού συστήματος πριν το 2009 οι οποίες εντάθηκαν στα χρόνια της κρίσης.

Μέσα στο ασταθές περιβάλλον που οδήγησε σε αύξηση των ανισοτήτων και του ποσοστού φτώχειας στη χώρα, η αποτελεσματικότητα της πολιτικής κοινωνικής προστασίας είναι καθοριστική για την αναστροφή των αρνητικών επιπτώσεων της κρίσης. Η επίπτωση της κρίσης στη φτώχεια και τις ανισότητες είναι τέτοια λόγω της αναποτελεσματικότητας της κοινωνικής προστασίας. Επί της ουσίας, η κρίση ανέδειξε τα κενά κοινωνικής προστασίας και την ακαταλληλότητά της στην αντιμετώπιση της κρίσης³.

Είναι χαρακτηριστικό ότι η διαδικασία ένταξης ενός ανέργου στον ΟΑΕΔ είναι αρκετά περίπλοκη⁴ ενώ η κάλυψη του επιδόματος ανεργίας βρίσκεται πλέον σε απόλυτη αναντιστοιχία με τον όγκο των ανέργων. Για παράδειγμα, ενώ το 2010 επίδομα ανεργίας λάμβανε το 41% των ανέργων, το 2013 το λάμβανε μόλις το 14%. Η κατάσταση είναι χειρότερη στην περίπτωση του επιδόματος μακροχρόνιας ανεργίας, καθώς απευθύνεται σε μια πολύ μικρή μερίδα των ανέργων (άνεργοι άνω των 45 ή όσοι έχουν λάβει τακτικό επίδομα ανεργίας για 12 μήνες), ενώ θέτει πολύ αυστηρά εισοδηματικά κριτήρια⁵. Εξίσου αυστηρά είναι και τα κριτήρια όσον αφορά το βοήθημα ανεργίας των αυταπασχολούμενων.

Εξίσου σημαντική για την άμβλυνση της ανισότητας είναι και η φορολογική πολιτική μέσω του αναδιανεμητικού της χαρακτήρα. Ωστόσο και σε αυτόν τον πυλώνα παρατηρείται σημαντικό έλλειμμα αποτελεσματικότητας τόσο πριν όσο και κατά τη διάρκεια της κρίσης.

³ Ματσαγγάνης Μ. και Λεβέντη Χ. (2013), «Η πολιτική κατά της φτώχειας στην Ελλάδα της κρίσης», Ενημερωτικό δελτίο 6/2013, Ομάδα ανάλυσης δημόσιας πολιτικής, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

⁴ Η διαδικασία ένταξης ενός ανέργου στον ΟΑΕΔ βασίζεται στη συγκέντρωση ενός ορισμένου αριθμού ενσήμων, αποκλείοντας κατά αυτόν τον τρόπο μερίδα ανέργων των οποίων η προηγούμενη απασχόληση ήταν μερική ή εκ περιτροπής (ο.π).

⁵ Ματσαγγάνης Μ. και Λεβέντη Χ. (2013)

Η απόκριση της φορολογικής πολιτικής στους δημοσιονομικούς στόχους που τέθηκαν μέσω της εφαρμογής των προγραμμάτων οικονομικής προσαρμογής, δεν έχει οδηγήσει σε εξορθολογισμό του φορολογικού συστήματος. Ενδεικτικά, οι Ράπανος και Καπλάνογλου (2014) παραθέτουν λίστα με τις παθογένειες του φορολογικού συστήματος που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την πολυπλοκότητα του νομοθετικού πλαισίου της φορολογικής πολιτικής, την αναποτελεσματικότητα της φορολογικής διοίκησης και την εκτεταμένη παραοικονομία και φοροδιαφυγή. Ως αποτέλεσμα όλων αυτών, η αναδιανεμητική λειτουργία του κράτους είναι εξίσου αναποτελεσματική με την κοινωνική προστασία⁶.

Άμεσα συνδεδεμένο με τα παραπάνω είναι το πολύ σοβαρό ζήτημα της ανισότητας στην υγεία το οποίο αφορά κυρίως στην πρόσβαση των πολιτών σε υπηρεσίες αυτής. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, η Ελλάδα βρίσκεται στην χαμηλότερη κατηγορία όσον αφορά την ισότιμη πρόσβαση των πολιτών στις υπηρεσίες υγείας.⁷ Παράλληλα, οι πολίτες εμφανίζονται από τους λιγότερο ικανοποιημένους όσον αφορά τις ανάγκες ιατρικής εξέτασης με βάση το εισόδημα. Η δε ανισότητα αναφορικά με την κάλυψη της ίδιας ανάγκης εκτινάσσεται μετά το 2011. Αντίστοιχα είναι και τα ευρήματα πανελλαδικής έρευνας της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης κατά την οποία πρώτος παράγοντας μη λήψης θεραπείας για πρόβλημα υγείας και μη χρήσης πρωτοβάθμιας φροντίδας παρά την ύπαρξη προβλήματος υγείας είναι το κόστος και η αδυναμία πληρωμής⁸. Τέλος, θα πρέπει να γίνει αναφορά και στην ανισότητα στην πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας λόγω θεσμικών εμποδίων που αφορούν στην διάκριση βιολογικού και κοινωνικού φύλου.

Ωστόσο, πέρα από την ανισότητα εισοδήματος και πλούτου, και άλλες μορφές ανισότητας προϋπήρχαν της κρίσης και μάλιστα σε έντονο βαθμό. Μεταξύ αυτών η πιο χαρακτηριστική είναι αυτή που αφορά στην πρόσβαση των δύο φύλων στην αγορά εργασίας. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ το ποσοστό άνεργων γυναικών

⁶ Ράπανος Β.Θ. και Γ. Καπλάνογλου (2014), «Φορολογία και Οικονομική Ανάπτυξη: Η περίπτωση της Ελλάδας», στον συλλογικό τόμο της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών «Ανταγωνιστικότητα για Ανάπτυξη: Προτάσεις Πολιτικής», σελ. 609-637

⁷ OECD (2015), Health at a Glance 2015: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris

⁸ ΕΣΔΥ (2015), Πανελλαδική έρευνα κοινής γνώμης: «Διαχρονική ανάλυση της αυτοαναφερόμενης κατάστασης στην Ελλάδα: Διερεύνηση των επιπτώσεων των πολιτικών λιτότητας και της περιοριστικής πολιτικής στις συμπεριφορές υγείας», ΕΣΔΥ-GPO-MSD, Αθήνα

ως προς το σύνολο του ενεργού πληθυσμού ήταν διψήφιο ήδη πριν από την είσοδο της χώρας στο ευρώ. Για παράδειγμα, το 1998 οι άνεργες γυναίκες αντιστοιχούσαν στο 17,1% του ενεργού πληθυσμού, όταν το αντίστοιχο ποσοστό για τους άντρες ήταν ίσο με 7,3%. Εν συνεχεία, υπήρξε μια μικρή υποχώρηση του ποσοστού η οποία δεν ήταν ικανή για την κάλυψη της διαφοράς με τους άντρες, ενώ η κρίση επηρέασε αρνητικά και τα δύο φύλα. Σε κάθε περίπτωση, η διαφορά στο ποσοστό ανεργίας μεταξύ των δύο φύλων ήταν μεγαλύτερη του 6% από το 1998 έως σήμερα.

Αποτέλεσμα των παραπάνω εξελίξεων είναι η ύπαρξη σημαντικών αποκλίσεων όσο αφορά το ύψος των αποδοχών μεταξύ των δύο φύλων, με τις γυναίκες να λαμβάνουν κατά μέσο όρο 15% χαμηλότερη αμοιβή από τους άνδρες.

Συνοπτικά, η εικόνα που αποκομίζει κανείς εξετάζοντας την λειτουργία του ελληνικού κράτους ως θεσμού διασφάλισης της οικονομικής σταθερότητας και της κοινωνικής συνοχής είναι εξαιρετικά προβληματική. Η αναποτελεσματικότητα της κοινωνικής προστασίας, σε συνδυασμό με τη μειωμένη φοροεισπρακτική και μη αναδιανεμητική πολιτική του δημόσιου τομέα είχαν σοβαρό αντίκτυπο στις δομές του κράτους πρόνοιας την περίοδο της κρίσης. Οι έως τώρα θεσμικές αλλαγές ήταν άτολμες, διαιωρίζοντας τις παθογένειες του συστήματος κοινωνικής προστασίας. Για αυτόν τον λόγο, απαιτείται άμεσα μια νέα στρατηγική που θα έχει ως επίκεντρο τον εκσυγχρονισμό και τη στήριξη των δομών κοινωνικής προστασίας, θωρακίζοντας το κράτος πρόνοιας και το ρόλο του ως παράγοντα κοινωνικής σταθερότητας και οικονομικής ανάπτυξης.

Δεδομένων των δημοσιονομικών περιορισμών της χώρας, **κύριος στόχος της δημόσιας διοίκησης πρέπει να είναι η ενδυνάμωση και ο εξορθολογισμός της φορολογικής πολιτικής** που θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των φορολογικών εσόδων μέσω της μείωσης της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής, εξοικονομώντας πόρους για τη βελτίωση του συστήματος κοινωνικής προστασίας και διευκολύνοντας την πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας. Παράλληλα, με τη ανάληψη δράσεων ουσιαστικής ενίσχυσης των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, τα παραπάνω μέτρα θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν σε σημαντικό βαθμό τα

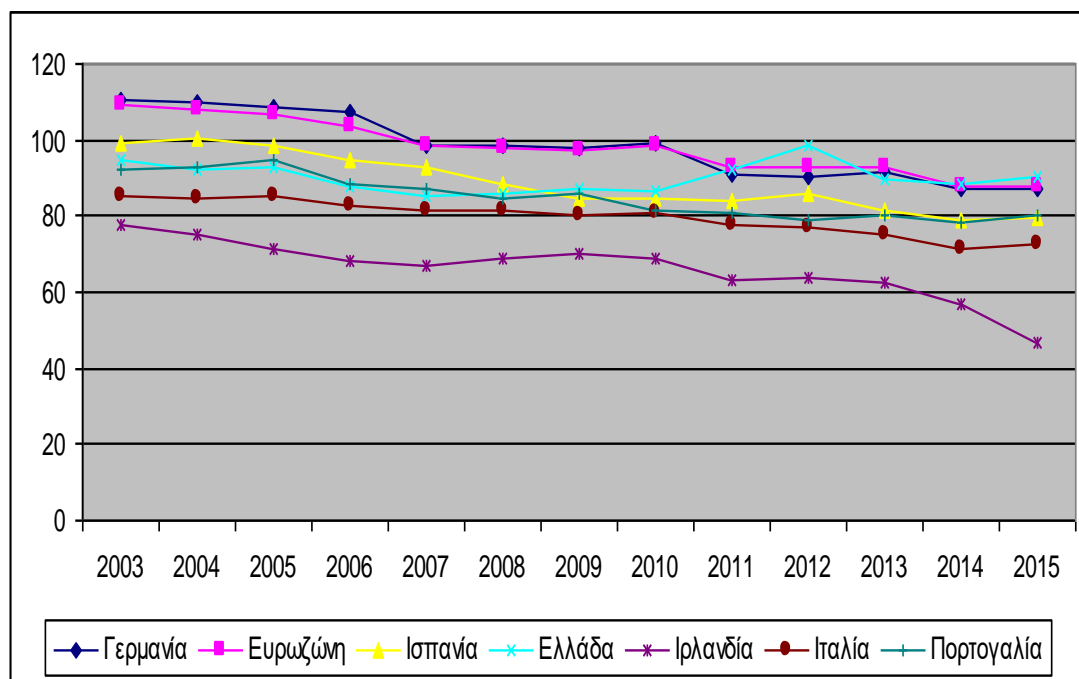
φαινόμενα φτώχειας, ανισότητας και κοινωνικού αποκλεισμού στη χώρα που διαβρώνουν τον κοινωνικό ιστό και την κοινωνική συνοχή.

Στόχος 7: Φτηνή και Καθαρή Ενέργεια

Οι λόγοι για την υψηλή προτεραιότητα του συγκεκριμένου Στόχου θα μπορούσαν να συνοψισθούν στους εξής:

1. Το κόστος ενέργειας είναι εξαιρετικά υψηλό. Εκτιμάται πως η εγχώρια βιομηχανία έντασης ενέργειας αντιμετωπίζει κατά περίπου 40% υψηλότερο κόστος ενέργειας από τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές⁹, γεγονός που έχει καίριες επιπτώσεις για την ανταγωνιστικότητα του κλάδου
2. Η σχετικά υψηλή κατανάλωση ενέργειας στην Ελλάδα, αναδεικνύει την υψηλή εξάρτηση της χώρας αλλά και τις επιπτώσεις του υψηλού ενεργειακού κόστους στην παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα της οικονομίας (Διάγραμμα 1)

Διάγραμμα 1: Χρήση Ενέργειας (kg ισοδύναμα πετρελαίου) ανά 1.000\$ ΑΕΠ (σε σταθερές τιμές 2011 μονάδων αγοραστικής ισοδυναμίας PPP)

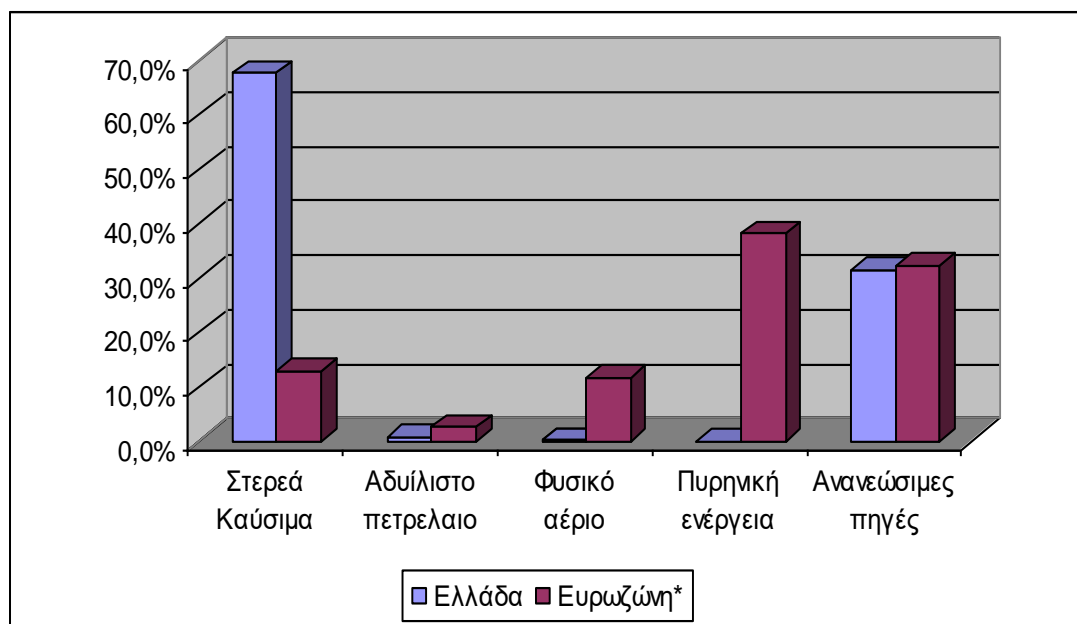
Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα¹⁰

⁹ ΣΕΒ, (19 Νοεμ. 2015): «Ανακεφαλαιοποίηση τραπεζών και ανάκαμψη ... με ακριβή ενέργεια», Οικονομία και Επιχειρήσεις, Εβδομαδιαίο Δελτίο για την Ελληνική Οικονομία.

¹⁰ World Bank Databank, Energy use (kg of oil equivalent) per \$ 1.000 GDP (constant 2011, PPP).

3. Η εγχώρια παραγωγή ενέργειας στηρίζεται εν πολλοίς σε απαρχαιωμένη τεχνολογία/ μέσα παραγωγής και σε ρυπογόνους πόρους, γεγονός που έχει αρνητικό αντίκτυπο για το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής. Ιδιαίτερα δε ανησυχητικό γεγονός αποτελεί η εξαιρετικά υψηλή συμμετοχή των στερεών καυσίμων στην παραγωγή ενέργειας. Παράλληλα, η συνεισφορά των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην εγχώρια παραγωγή διατηρείται οριακά κάτω του μέσου όρου της Ευρωζώνης, παρά τις ιδιαίτερα ευνοϊκές συνθήκες στη χώρα (Διάγραμμα 2)

Διάγραμμα 2: Μερίδια (%) χρησιμοποιούμενου πόρου στην Πρωτογενή Παραγωγή Ενέργειας σε Ελλάδα και Ευρωζώνη (2015)

*Πηγή: Eurostat¹¹, *: Δεν έχει περιληφθεί η παραγωγή ενέργειας από υγροποιημένο φυσικό αέριο (NGL) εξαιτίας μη ύπαρξης στοιχείων για την Ελλάδα*

Ως εκ τούτου, παρά τις μέχρι σήμερα προσπάθειες, το κόστος ενέργειας παραμένει υψηλό ενώ η οικονομική δυσπραγία καθιστά δυσκολότερη την πραγματοποίηση των απαραίτητων πάγιων επενδύσεων που χρειάζεται η αγορά για τον εκσυγχρονισμό της. Η είσοδος νέων παρόχων στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας δεν συνεπάγεται αυτομάτως τον εξορθολογισμό του συστήματος ή τη βελτίωση της

¹¹ Eurostat Databank, Primary production of Energy by resource (1.000 tonnes of oil equivalent).

ενεργειακής αποδοτικότητας. Αντίθετα, απαιτείται εγρήγορση ώστε να διασφαλιστεί πως οι νέοι πάροχοι θα παρέχουν αξιόπιστες υπηρεσίες ενέργειας με σεβασμό στο περιβάλλον.

Η Ελλάδα εξακολουθεί να στηρίζεται σε ιδιαίτερα μεγάλο βαθμό σε στερεά καύσιμα (εν πολλοίς λιγνίτη) για την παραγωγή ενέργειας και **δεν έχει αξιοποιήσει πλήρως τις μεγάλες της δυνατότητες για την ανάπτυξη φιλικών/ ανανεώσιμων πηγών ενέργειας**. Η Ο.Κ.Ε. τονίζει ότι το Μάρτιο του 2017 η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (EBRD) αποφάσισε την παροχή χρηματοδότησης ύψους 300 εκατ. ευρώ στην Ελλάδα προκειμένου να στηρίξει την αειφόρο ανάπτυξη με τη χρηματοδότηση δράσεων για κατασκευές μονάδων παραγωγής ηλεκτρισμού από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) (όπως ηλιακή, αιολική, βιομάζα και γεωθερμία) καθώς επίσης και για τον εκσυγχρονισμό του δικτύου μεταφοράς και διανομής ηλεκτρισμού.

Η Ο.Κ.Ε. τονίζει την ανάγκη να υπάρξει πλέον η πολιτική βούληση και δέσμευση για τον προσανατολισμό του ενεργειακού σχεδιασμού σε καθαρή και φθηνή ενέργεια, σύμφωνα και με τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας.

Στόχος 9: Βιομηχανία, Καινοτομία και Υποδομές

Οι λόγοι για την υψηλή προτεραιότητα του συγκεκριμένου Στόχου κατά την παρούσα φάση θα μπορούσαν να συνοψισθούν στους εξής:

1. Η βιομηχανία αποτελεί ιστορικά πυλώνα μιας οικονομίας με πληθώρα πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων και θεωρείται ότι μπορεί να δημιουργήσει καλοπληρωμένες και σχετικά πιο σταθερές θέσεις εργασίας για άτομα υψηλής εξειδίκευσης και μορφωτικού επιπέδου¹²
2. Η ελληνική οικονομία οφείλει να καταβάλλει προσπάθεια ώστε η παραγωγική της λειτουργία να κατευθυνθεί σε εξωστρεφή προϊόντα και υπηρεσίες και να αποκτήσει επιτέλους διεθνές brand name. Παράδειγμα αποτελεί ο τομέας του τουρισμού, που έχει καταφέρει να υλοποιήσει

¹² ΣΕΒ, (17 Μαρτίου 2017): «Περισσότερη βιομηχανία για περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας!» Οικονομία και Επιχειρήσεις, Εβδομαδιαίο Δελτίο για την Ελληνική Οικονομία

συγκεκριμένη στρατηγική η οποία συνθέτει όλα τα ισχυρά στοιχεία των επιμέρους κλάδων του. Πλέον, με το 90% της δραστηριότητας του να είναι εξαγωγική, συμβάλλει καίρια στην απασχόληση (το 10% του συνόλου της απασχόλησης), στο ΑΕΠ (συνολικά 25%) και στην ανταγωνιστικότητα της χώρας στον διεθνή καταμερισμό εργασίας¹³.

3. Έχει παρατηρηθεί πως η οικονομική ανάπτυξη στο δυτικό κόσμο στηρίζεται με ουσιαστικό τρόπο στην καινοτομία. Οι κλάδοι που λειτουργούν/ υιοθετούν καινοτόμες ιδέες είναι πιο συχνά σε θέση να δημιουργούν υψηλότερη προστιθέμενη αξία καθώς και καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας, με τη δημιουργία προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής ζήτησης¹⁴. Επιπρόσθετα, η καινοτομία μπορεί να συμβάλλει στην αντιμετώπιση των προκλήσεων σε διεθνές επίπεδο, όπως είναι η βιώσιμη ανάπτυξη και η κλιματική αλλαγή¹⁵.
4. Η σημασία των υποδομών για κάθε οικονομία είναι γνωστή και αδιαμφισβήτητη¹⁶. Ιδιαίτερα σήμερα, η αξία των υποδομών έχει ενισχυθεί σε σχέση με το παρελθόν, ειδικά σε συγκεκριμένους κλάδους¹⁷.

Πιο συγκεκριμένα:

Οι επιπτώσεις της παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης είναι σήμερα, έπειτα από οκτώ έτη ύφεσης, περισσότερο αισθητές από ποτέ. Η συμμετοχή της βιομηχανίας στη συνολική απασχόληση μειώνεται τόσο ως απόλυτος αριθμός όσο και ποσοστό (από 14,4% στο τέλος του 1998, σε 11,7% το 2008 και σε μόλις 9,5% το 2016-ΕΛ.ΣΤΑΤ.). Ταυτόχρονα, παρά τη γενική αποδοχή της σημασίας της καινοτομίας, οι ελληνικές επιχειρήσεις αδυνατούν να επενδύσουν στην έρευνα και τεχνολογία (R&D) και να αναβαθμίσουν τις τεχνολογικές τους ικανότητες μέσα από καινοτόμα προγράμματα και ιδέες. Το εξαιρετικά δυσμενές επιχειρηματικό και οικονομικό περιβάλλον, όπως εκδηλώνεται μέσω της υπερφορολόγησης, της έλλειψης ρευστότητας, της συρρίκνωσης των καταναλωτικών δαπανών και της διόγκωσης

¹³ ΣΕΤΕ, (Ιανουάριος 2017) «Ελληνικός Τουρισμός – Εξελίξεις & Προοπτικές, τεύχος 2.

¹⁴ διαΝΕΟσις και German Institute for Economic Research – DIW Econ (Νοέμβριος 2016): «Η έρευνα ως μοχλός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας»

¹⁵ OECD, (2007): «Innovation and Growth. Rationale for an Innovation Strategy».

¹⁶ Aschauer, David Alan (1989): «Is public expenditure productive?», *Journal of Monetary Economics*, V.3, Iss. 2, pp.177-200.

¹⁷ European Commission (2014): «Infrastructure in the E.U. – Developments and Impact on Growth», *European Economy, Occasional Papers 2013*

της αβεβαιότητας, ιεραρχεί την επιβίωση των επιχειρήσεων ως πρωταρχικό στόχο και χαρακτηρίζει ενδεχομένως τις επενδύσεις σε καινοτομία μάλλον ως πολυτέλεια. Το επίπεδο καινοτομίας στη χώρα είναι σχετικά χαμηλό (72^η θέση μεταξύ 138 χωρών), ιδιαίτερα αν συγκριθεί με τις χώρες της Ευρώπης και της Βορείου Αμερικής.¹⁸ Ενδεικτικό του χάσματος μεταξύ Ελλάδος και Ευρώπης αποτελεί η διαφορά της τεχνολογικής έντασης του μεταποιητικού τομέα στην Ελλάδα και στην Ε.Ε.-28, σε όρους Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (Eurostat-DIW Econ). Ειδικότερα, το 83% των αγαθών που παρήχθησαν το 2013 στην Ελλάδα χαρακτηρίστηκαν ως χαμηλής και χαμηλής-μέσης τεχνολογίας όταν το ίδιο έτος στην Ε.Ε.-28 το αντίστοιχο ποσοστό είχε διαμορφωθεί σε 54%. **Το γεγονός αυτό υπογραμμίζει το μέγεθος της προσπάθειας που οφείλει να καταβάλλει η ελληνική οικονομία ώστε η παραγωγική της λειτουργία να κατευθυνθεί σε εξωστρεφή προϊόντα και υπηρεσίες και να αποκτήσει επιτέλους διεθνές brand name.**

Στην ίδια έρευνα του World Economic Forum (2016) , το επίπεδο των υποδομών της Ελλάδας (θέση 37^η μεταξύ 138 χωρών) δεν υπολείπεται σημαντικά του αντίστοιχου των χωρών της Ευρώπης και της Βορείου Αμερικής, αποτέλεσμα κυρίως των έργων υποδομής που είχαν υλοποιηθεί τα προηγούμενα έτη με ευρωπαϊκή κυρίως χρηματοδότηση. Η παρατήρηση όμως αυτή δεν θα πρέπει να συνεπάγεται χαλάρωση καθώς η χώρα παρουσιάζει ακόμα έλλειμμα υποδομών σχεδόν σε όλους τους τομείς – οδικό δίκτυο, υποδομές σε λιμάνια, αεροδρόμια, σιδηροδρομικό δίκτυο, υποδομές σε έργα προστασίας περιβάλλοντος (υδρεύσεις, αποχετεύσεις, βιολογικοί καθαρισμοί, διαχείριση στερεών αποβλήτων), γεωργία, ενέργεια, παιδεία και υγεία. Με δεδομένες τις δυνατότητες αξιοποίησης ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών προγραμμάτων, το μεγάλο πολλαπλασιαστή των επενδύσεων έργων υποδομής και την ταχύτατη διασπορά των ωφελειών τους σε όλο το φάσμα της οικονομικής δραστηριότητας, η χώρα θα πρέπει να επιδιώξει την περαιτέρω βελτίωση των υποδομών με την ταχύτατη προώθηση ποιοτικών δημοσίων έργων σε συνθήκες διαφάνειας και αποτελεσματικότητας.

Υπό αυτό το πρίσμα, **χρειάζεται να ενισχυθεί η καινοτομία σε όλους τους κλάδους δίνοντας έμφαση** στον εκσυγχρονισμό δυναμικών επιχειρήσεων. Ταυτόχρονα, η

¹⁸ World Economic Forum, (2016): «The Global Competitiveness Report 2016-2017»

Ελλάδα θα πρέπει να αξιοποιήσει τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα ενισχύοντας καινοτόμες επιχειρήσεις εντάσεως γνώσης, +- Παρά το χαμηλό επίπεδο καινοτομίας στη χώρα, η Ελλάδα διαθέτει υψηλής μόρφωσης και ειδίκευσης εργατικό δυναμικό, σημαντικό τμήμα του οποίου έχει αναζητήσει καλύτερους όρους εργασίας στο εξωτερικό. Βελτίωση των όρων εργασίας εγχωρίως θα σημάνει και την επιστροφή σημαντικού μέρους αυτού του δυναμικού, ιδιαίτερα αν αυτή η βελτίωση συνοδεύεται και από φιλικότερη πρόσβαση των επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση. Οι υποδομές, εκτός από τη βελτίωση της παραγωγικότητας της οικονομίας, προσελκύουν και αυτές με τη σειρά τους εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό υψηλής προστιθέμενης αξίας, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην ενδυνάμωση του ενάρετου οικονομικού κύκλου.

Υποστόχος 3.10: Ουσιαστική αύξηση της χρηματοδότησης στον τομέα της υγείας καθώς και πρόσληψη, ανάπτυξη, εκπαίδευση και διατήρηση υγειονομικού δυναμικού

Οι οικονομικές κρίσεις έχουν πάντα αρνητικό αντίκτυπο στην υγεία των πολιτών. Στην Ελλάδα τα χρόνια της κρίσης, η υγεία των Ελλήνων και η λειτουργία του Ελληνικού συστήματος υγείας έχουν επηρεαστεί σημαντικά. Η οικονομική κρίση ανάγκασε τους πολίτες να αλλάξουν συμπεριφορά ως προς την λήψη υπηρεσιών υγείας και να στραφούν περισσότερο στις δημόσιες δομές υγείας για να μειώσουν τη δαπάνη, καθώς δεν μπορούν να καλύψουν τα έξοδα¹⁹. Αν και απαιτούνται αρκετά χρόνια για να αποκαλυφθούν οι πλήρεις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην υγεία του πληθυσμού, στην Ελλάδα αρκετοί δείκτες έχουν αρχίσει να επιδεινώνονται²⁰. Η συνολική εικόνα της υγείας του πληθυσμού στη χώρα παρουσιάζει επιδείνωση η οποία οφείλεται σε πλήθος παραγόντων μεταξύ των οποίων η υιοθέτηση λιγότερου υγιεινού τρόπου ζωής, η μείωση της πρόσβασης σε ασφαλιστική κάλυψη, η μη πρόληψη, η αύξηση του άγχους, της κατάθλιψης και των ψυχικών παθήσεων κοκ.

¹⁹ ΔιαΝΕΟσις και Ινστιτούτο Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής (Μάρτιος 2016): «Η Υγεία Των Ελλήνων Στην Κρίση: Μια χαρτογράφηση της κατάστασης της υγείας των Ελλήνων και των δομών υγείας της χώρας»

²⁰ Τράπεζα της Ελλάδος (Ιούνιος 2016): «Μεταρρυθμίσεις στον τομέα της υγείας, οικονομική κρίση και επιπτώσεις στην υγεία του πληθυσμού» στην Έκθεση για τη Νομισματική Πολιτική

Ταυτόχρονα, στο πλαίσιο των προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής, οι μεγάλες μειώσεις των δημοσίων δαπανών για την υγεία καθώς και οι αλλαγές λειτουργίας του ελληνικού συστήματος υγείας έχουν οδηγήσει σε σημαντική αύξηση του φόρτου εργασίας, ιδιαίτερα στα δημόσια νοσοκομεία, τα οποία καλούνται να αντιμετωπίσουν τις αυξανόμενες ανάγκες υγείας του πληθυσμού λειτουργώντας μέσα σε συνθήκες υποχρηματοδότησης, υποστελέχωσης σε υγειονομικό προσωπικό, σημαντικών ελλείψεων σε αναλώσιμα υλικά και ιατροτεχνολογικό εξοπλισμό κοκ.

Με δεδομένο ότι οι πλήρεις επιπτώσεις της κρίσης, συμπεριλαμβανομένης της μείωσης των δημοσίων δαπανών στην υγεία του πληθυσμού δεν έχουν διαφανεί πλήρως, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα της υγείας πρέπει να επικεντρωθούν πλέον στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών υγείας και όχι στην περαιτέρω περικοπή της δημόσιας δαπάνης. Η πρόσληψη και διατήρηση υγειονομικού προσωπικού και η ουσιαστική ενίσχυση της χρηματοδότησης του τομέα της υγείας πρέπει να αποτελέσουν προτεραιότητα για να περιοριστούν οι αρνητικές επιπτώσεις της κρίσης στην υγεία και ευημερία του πληθυσμού.

Υποστόχος 4.7: Διασφάλιση απόκτησης γνώσεων και καλλιέργειας δεξιοτήτων που χρειάζονται για την προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης

Το ελληνικό μοντέλο ανάπτυξης πριν την κρίση δημιουργούσε θέσεις απασχόλησης που στην πλειονότητά τους δεν απαιτούσαν υψηλό επίπεδο κατάρτισης και εκπαίδευσης. Υπήρχε δηλαδή μια αναντιστοιχία μεταξύ ζήτησης και προσφοράς εργασίας, όπου η κατάρτιση του εργατικού δυναμικού ήταν υψηλότερη της απαιτούμενης²¹.

Η κρίση επέφερε αλλαγή στον παραγωγικό ιστό της χώρας, προκαλώντας την κατάρρευση παραδοσιακών κλάδων της οικονομίας. Ωστόσο, η μεταβολή αυτή δεν συνοδεύτηκε από δημιουργία θέσεων υψηλής ειδίκευσης. Παράλληλα, το υψηλό επίπεδο μακροχρόνιας ανεργίας αντικατοπτρίζει έναν υψηλό αριθμό ανέργων των

²¹ Ιωαννίδης, Γ. και Χ. Πιέρρος, (2015), «Αντιμετωπίζοντας την κρίση της απασχόλησης: Μια πρόταση για τη μείωση του ποσοστού ανεργίας κατά δέκα ποσοστιαίες μονάδες εντός τριών ετών», Παρατηρητήριο Κοινωνικών κ Οικονομικών Εξελίξεων του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ (ΙΝΕ-ΓΣΕΕ), Μελέτη Νο. 32.

οποίων οι δεξιότητες συνεχώς υποβαθμίζονται καθιστώντας δυσκολότερη την προσπάθειά τους να βρουν εκ νέου εργασία.

Η συνθήκη αυτή σε συνδυασμό με την προώθηση του στόχου ενίσχυσης της οικονομικής δραστηριότητας σε τομείς υψηλής ειδίκευσης καθιστά επιτακτική την ανάγκη παροχής εκπαίδευσης και κατάρτισης στο εργατικό δυναμικό. Κατά αυτόν τον τρόπο θα υπάρξει ευκολότερη πρόσβαση των ανέργων στην αγορά εργασίας και ουσιαστική αξιοποίηση του ανθρωπίνου κεφαλαίου εντός ενός σύγχρονου αναπτυξιακού προτύπου για την ελληνική οικονομία.

Υποστόχος 6.5: Εφαρμογή ενοποιημένης διαχείρισης υδάτινων πόρων σε όλα τα επίπεδα

Ακόμη και αν επιτευχθεί ο στόχος που τέθηκε στην COP 21 στο Παρίσι για την συγκράτηση της αύξησης της θερμοκρασίας στον 1,5 C, οι επιπτώσεις για την χώρα μας θα είναι σημαντικές, ειδικότερα στην μείωση των βροχοπτώσεων και κατ' επέκταση των διαθέσιμων υδάτινων πόρων. Η ενοποιημένη διαχείριση των υδάτινων αποθεμάτων είναι επιτακτική, τόσο για την διατήρηση της γεωργικής παραγωγής, όσο και για την αστική και βιομηχανική χρήση. Η μαζική εισαγωγή νέων μεθόδων αποδοτικής άρδευσης καθώς και οι συντήρηση και αναβάθμιση των αγωγών –ανοικτών και κλειστών- θα συμβάλλει στην αποτελεσματική κατανομή, αλλά και χρήση, των υδάτινων πόρων.

Υποστόχος 12.5: Ουσιαστική μείωση της παραγωγής αποβλήτων μέσω της πρόληψης, της μείωσης, της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησης

Έχει γίνει πλέον συνείδηση στις περισσότερες αναπτυγμένες χώρες ότι η αλόγιστη κατανάλωση πόρων, για μία και μοναδική χρήση, και η απόρριψή τους στο περιβάλλον συνιστά απaráδεκτη οικονομική πρακτική. Η εισαγωγή μέτρων και πολιτικών που αφ' ενός αποθαρρύνουν την χρήση προϊόντων μιας χρήσης (πχ. πλαστικές σακούλες, πλαστικά ποτήρια κλπ), αφ' ετέρου προωθούν την συλλογή και ανακύκλωση κάθε είδους υλικών μετά την χρήση τους (από γυάλινα μπουκάλια μέχρι και αυτοκίνητα), όχι μόνο μειώνουν τον όγκο των απορριπτόμενων υλικών και το σχετικό κόστος (οικονομικό και περιβαλλοντικό), αλλά δημιουργούν πολλαπλές

ευκαιρίες επιχειρηματικότητας και δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Τέλος η επαναχρησιμοποίηση των κάθε είδους προϊόντων δίνει νέα διάσταση στη λεγόμενη «κυκλική οικονομία».

Υποστόχος 14.2: Ουσιαστική διαχείριση και προστασία των θαλάσσιων και των παράκτιων οικοσυστημάτων

Η προστασία και η αποτελεσματική διαχείριση των θαλάσσιων και παράκτιων οικοσυστημάτων, πέρα από την προφανή περιβαλλοντική της διάσταση, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το κλάδο με την μεγαλύτερη συνεισφορά στο Α.Ε.Π. της χώρας, τον τουρισμό. Η επιβολή και ο συστηματικός έλεγχος εφαρμογής όλων των ευρωπαϊκών συνθηκών προστασίας, αλλά και αυστηρότερων εθνικών μέτρων (πχ. δημιουργία και επιτήρηση θαλάσσιων καταφυγίων και νησιωτικών πάρκων) θα συμβάλλει ουσιαστικά στην αναβάθμιση της ποιότητας του τουριστικού προϊόντος, αλλά και στην αναζωογόνηση του κλάδου της αλιείας.

Υποστόχος 16.6: Ανάπτυξη αποτελεσματικών, αξιόπιστων και διάφανων θεσμών σε όλα τα επίπεδα

Η εύρυθμη λειτουργία των θεσμών του κράτους αποτελεί κρίσιμη συνθήκη ενίσχυσης της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της εκάστοτε χώρας. Ο ρόλος της αποτελεσματικότητας, αξιοπιστίας και διαφάνειας των θεσμών στην λειτουργία μιας χώρας είναι διττός. Πρώτον, εξασφαλίζεται η σταθερότητα και η συνέχεια στην λειτουργία των κοινωνικών δομών. Δεύτερον, δημιουργεί ένα αίσθημα εμπιστοσύνης των πολιτών απέναντι στους ίδιους τους θεσμούς, αμβλύνοντας κατά αυτόν τον τρόπο κοινωνικές εντάσεις και ενισχύοντας ένα κοινό αίσθημα δικαίου.

Στην Ελλάδα η εμπιστοσύνη απέναντι στους θεσμούς ήταν ήδη χαμηλή πριν την κρίση, ειδικότερα σε νευραλγικούς τομείς της κοινωνίας όπως π.χ. στην δικαιοσύνη²². Η οικονομική κρίση όξυνε την συνθήκη αυτή δημιουργώντας κοινωνικές εντάσεις και διευρύνοντας την απαξίωση των πολιτών προς τους θεσμούς.

²² Public Issue (2015), «Ετήσια Έρευνα για την Εμπιστοσύνη στους Θεσμούς: Δείκτες εμπιστοσύνης 2007-2015»

Σε πολλές περιπτώσεις, το αίσθημα έλλειψης δικαιοσύνης ή ανεπαρκούς απόδοσης αυτής είναι διάχυτο και εκλαμβάνεται από τους πολίτες ως παθογένεια δυσλειτουργίας του δικαιοσύνης συστήματος, και εν γένει και των ίδιων των δημοκρατικών θεσμών και πολιτευμάτων. Η αντιμετώπιση του ως άνω προβλήματος πρέπει να καταστεί αναγκαία διότι η περαιτέρω διαιώνιση του οδηγεί τους πολίτες στην πεποίθηση ύπαρξης γενικότερης αδικίας και ανομίας και κατ' επέκταση σε ακραίες αντιδράσεις και επιλογές αυτοδικίας, οι οποίες τυγχάνουν πολλές φορές αντικείμενο εκμετάλλευσης από ακραίους πολιτικούς κύκλους που επιδιώκουν την γενικότερη κοινωνική, πολιτική και οικονομική απορρύθμιση.

Η απαίτηση από τους πολίτες για ορθή και έγκαιρη απονομή δικαιοσύνης, για εύρυθμη και σύννομη λειτουργία θεσμών - θεσμικών οργάνων και ελεγκτικών μηχανισμών καθίσταται επιτακτική καθότι η δυσλειτουργία και η αναποτελεσματικότητα θεσμικών οργάνων και ελεγκτικών μηχανισμών χρησιμοποιείται κατά κόρον από ακραίες και ολοκληρωτικές πολιτικές τάσεις, οι οποίες επικαλούνται ότι ενεργούν στηριζόμενες σε διαχρονικές ανθρώπινες αξίες και ιδανικά όπως η δικαιοσύνη και η ηθική.

Βάσει των ανωτέρω, η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, της αξιοπιστίας και της διαφάνειας των θεσμών αναμένεται να λειτουργήσει καταλυτικά στην άμβλυση των εντάσεων και να αποτελέσει οδηγό διεξόδου από την κρίση, η οποία εν τέλει δεν είναι αμιγώς οικονομική.

Δ. Η συμβολή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στην επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης

Η εμπλοκή όσο το δυνατόν περισσότερων εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών και μάλιστα ήδη από τη φάση του σχεδιασμού της Στρατηγικής για τη Βιώσιμη Ανάπτυξης, είναι κρίσιμη για την επίτευξη αυξημένης συναίνεσης και για την κινητοποίηση όλων των τομέων της οικονομίας και της κοινωνίας.

Η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών είναι απαραίτητη σε όλα τα στάδια εφαρμογής της Ατζέντα 2030: θα πρέπει να προτείνουν στόχους και πως να επιτευχθούν, θα πρέπει να βοηθήσουν στην εκπόνηση των απαραίτητων μέτρων και πολιτικών για την επίτευξη των στόχων, θα πρέπει να αναλάβουν δράσεις και πρωτοβουλίες στους τομείς που δραστηριοποιούνται που θα οδηγούν στην υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών και συμπεριφορών. Τέλος, θα πρέπει να συμμετέχουν στην παρακολούθηση της εφαρμογής της επιλεγείσας Στρατηγικής και στην αναθεώρηση της εφόσον κριθεί αναγκαίο.

Απαιτείται λοιπόν η δημιουργία ενός μηχανισμού διαβούλευσης και συμμετοχικής διακυβέρνησης που θα λειτουργεί κατά τη διάρκεια υλοποίησης της στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης. Η Ο.Κ.Ε. συμφωνεί με την άποψη που έχει εκφράσει και η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (Ε.Ο.Κ.Ε.) η οποία θεωρεί ότι προκειμένου ο σχετικός μηχανισμός να είναι λειτουργικός και αποτελεσματικός, απαιτείται ένα σαφές πολιτικό πλαίσιο και μια καλοσχεδιασμένη διαδικαστική και οργανωτική δομή. Η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων στην μακροπρόθεσμη βιώσιμη ανάπτυξη σαφώς θα λειτουργήσει καλύτερα εάν οργανωθεί ως μια συνεχής δομημένη διαδικασία παρά με την ανάληψη έκτακτων ή μεμονωμένων δράσεων στα διάφορα στάδια του κύκλου πολιτικής. Η καθιέρωση μόνιμων θεσμικών ρυθμίσεων επιτρέπουν την ενίσχυση των δυνατοτήτων παρέμβασης των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών με την πάροδο του χρόνου και την ανάπτυξη σχέσεων εμπιστοσύνης, παροχής υποστήριξης και συνεργασίας²³.

²³ Ενημερωτική Έκθεση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ευκαιρίες και διαδικασίες για τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην εφαρμογή του Θεματολογίου για την περίοδο μετά το 2015 στην ΕΕ», NAT/663 (17 Σεπτεμβρίου 2015).

Για το σχεδιασμό του μηχανισμού θα ήταν πολύ χρήσιμο να εξετασθούν και να αξιοποιηθούν παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών από χώρες που διαθέτουν ισχυρές ολοκληρωμένες πολιτικές για τη βιώσιμη ανάπτυξη, όπως π.χ. η Φινλανδία και η Γερμανία.

Η Ο.Κ.Ε. δεσμεύεται ότι θα συμβάλει με όλες της τις δυνάμεις, αξιοποιώντας το θεσμικό της ρόλο, την προηγούμενη σημαντική εμπειρία της (βλ. Παρατηρητήριο Πολιτικών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη) και τη στενή της συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, την Ευρωπαϊκή Ο.Κ.Ε. καθώς και τις Ο.Κ.Ε. άλλων ευρωπαϊκών χωρών.

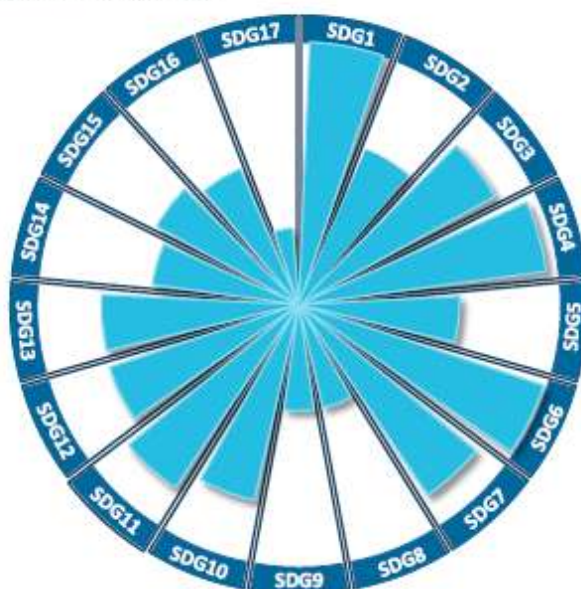
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

SDG INDEX AND DASHBOARD – GLOBAL REPORT

Greece

OVERALL SDG PERFORMANCE	Global rank	Score or value	Regional average
SDG Index	37 (of 149)	69.9 /100	75.3 /100
Comparison with other development metrics			
Human Development Index, 2014	29 (of 188)	0.87 /1	0.88 /1
Subjective Wellbeing, 2015	93 (of 149)	4.9 /10	6.6 /10
GDP per capita, PPP, 2015	42 (of 149)	US\$ 25762	US\$ 40671
Global Competitiveness Ind., 2016	81 (of 140)	4.02 /10	4.9 /10
Environmental Perf. Index, 2016	21 (of 180)	85.8 /100	84.4 /100

AVERAGE PERFORMANCE BY SDG

SDG DASHBOARD

Πηγή: SDG INDEX AND DASHBOARD – GLOBAL REPORT